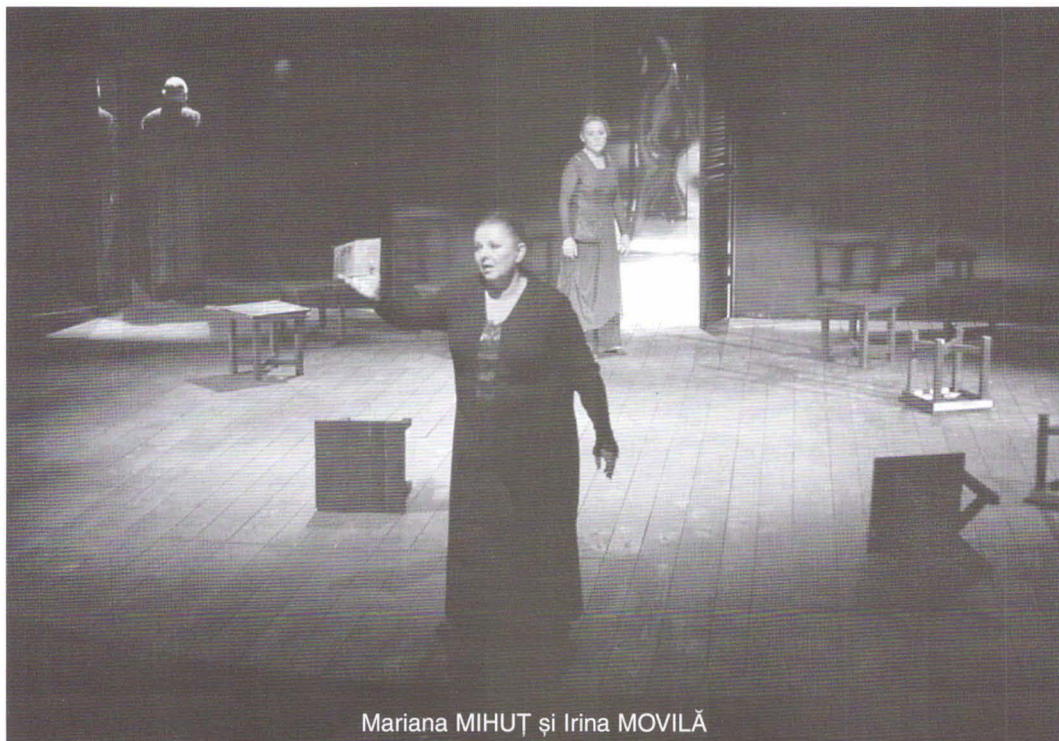

Mircea MORARIU

Fără emoție și mister

După îndelungate cercetări în Franța, Cehoslovacia și Algeria, după numeroase discuții cu algerieni, francezi, englezi și americani, după explorarea minuțioasă a arhivelor, a unor documente publice sau recent (parțial) desecretizate – între care și cele ale Kominternului care în 1937 îl declara pe Albert Camus un anticomunist notoriu (după ce își dăduse demisia din PCF) – Olivier Todd publica în 1996 masivul tom biografic *Albert Camus, une vie* (Editura Gallimard, colecția „Biografii”). Todd avea cunoștință de cuvintele lui Camus potrivit cărora „nu există nici o mare creație fără un secret al ei” și de aceea dorea să demonstreze că „a sonda inima enigmatică a creatorului înseamnă să vrei să afli numărul ei de aur”. Todd mai ținea seama de un detaliu: Albert Camus scria undeva că „operele unui om motivează adesea povestea nostalgiilor și a tentațiilor lui și aproape niciodată propria poveste”.

Parte importantă a „trilogiei crimei” din care mai fac parte romanele *Străinul* și *Ciuma*, piesa *Neînțelegera* (1944) poate fi decodată din prisma „mărului de aur”, a „nostalgiilor”, a panismului camusian care apare explicit în *Les Noces*. „Eu am o regulă a mea care este *marea* și tot ceea ce, în această lume, i se aseamănă”, scria Camus. După unul dintre exegeții camusieni, Jean-Claude Brisville, scriitorul se înfățișează, probabil, sub chipul lui cel mai adevărat, „în acea dublă mișcare către

Mariana MIHUT și Irina MOVILĂ

vuietul și tăcerile lumii“. Îmi place să cred că *Neînțelegerea* are o neașteptată și încapătânată revenire pe afișele teatrelor românești și datorită dorinței regizorilor de a descifra, dincolo de partitura propriu-zisă, în adâncurile ei, tocmai „vuietul și tăcerile lumii“, obsesia și nostalgia soarelui și a mării. E drept, respectivul vuiet al lumii poate fi căutat și în textele mai puțin frecventate pe care Camus le-a scris pentru teatru, și mă gândesc la *Starea de asediu* (care, după știința mea, a avut parte doar de o singură montare, la Teatrul de Nord din Satu Mare, în regia lui Andrei Mihalache) ori la *Cei dreți*.

Asemenea dramaturgului, Marta și mama ei, obligate să trăiască într-o zonă ostilă, răcoroasă, ploioasă din Boemia, au nostalgia soarelui și a mării. Iar pentru a scăpa de apăsarea de acum a vieții, de oboseala ei, pentru a regăsi soarele, marea și izbăvirea, cele două femei asasinează, spre a le lua banii, pe cei care poposesc în mica lor pensiune. Printr-o neînțelegere, ivită la capătul unei serii de neînțelegeri, ultima lor victimă e tocmai Jan, fiul rătăcitor. Povestea pare simplă, piesa asemenea, dar asta doar dacă se omite detaliul că în limpezimea cu care Camus formulează marile întrebări ale ființei umane pusă față în față cu absurdul existenței, rămâne puțin loc pentru exhibarea inventivității teatrale. ***Neînțelegerea*** nu suportă structuri metaforice supraadăugate, cel puțin aparent nu e o piesă „de regie“, ci una „de actori“, rigoarea clasică cu care e scris textul nu se prea lasă dislocată. E ceea ce a înțeles foarte bine Felix Alexa, regizorul spectacolului care se joacă în sala „Amfiteatru“ a Teatrului Național din București. Directorul de scenă nu și-a gândit sublinierea prezenței prin prestidigitații regizorale. Împreună cu scenografa Diana Ruxandra Ion (care a gândit un decor ce gestionează corect spațiul scenic) a optat pentru o montare sobră și elegantă care să valorizeze distribuția mai mult decât posibilă, chiar ofertantă. Or, problema e că deși pe afiș figurează nume mari, cu un impresionant palmares (Mariana Mihuț), nume respectabile cu îndelungate state de serviciu (Matei Alexandru), nume ale unor actori din generația încă tânără care și-au dovedit deja talentul și profesionalismul (Irina Movilă, Lamia Beligan și Mihai Călin), spectacolul nu se individualizează nici prin dramatism, nici prin concentrare, nici prin mister, ci prin mimarea dramatismului și o lentoare inductoare de plictis. În mod absolut curios, Felix Alexa parcurge aici drumul de la înțelegere la neînțelegere, o neînțelegere vizibilă în precaritatea lucrului de actorii. Ai impresia că asști la o montare compusă din tot felul de sublinieri și note de subsol ce țin cu tot dinadinsul să-ți atragă atenția că *Neînțelegerea* e o tragedie, dar în care nu se produce trăirea intensă a stării tragice și a situațiilor-limită. Nici rostirea clară, apăsată, care exagerează desfacerea replicilor a Mariane Mihuț, nici lacrima din ochii Irinei Movilă și izbucnirea nervoasă de după comiterea ultimei crime, nici atitudinea emoționant-larmoaiantă a lui Mihai Călin, nici patetismul și mai apoi încremenirea într-o poziție ce seamănă frapant cu cele ce înfățișează scene din spectacolele din secolul al XVIII lea ale Lamiei Beligan și nici acel „nu“ din final pronunțat tern de Matei Alexandru nu sunt marcate de tragism, ci doar îl arată la modul demonstrativ. Un demonstrativism care se decontează prin cantonarea reprezentăției la un stadiu rece, abstract, netransmițător de emoție. Iar muzica originală compusă de Ada Milea e cu un ton prea sus decât cred că ar fi fost cazul.

Teatrul Național „I. L. Caragiale“, București – Neînțelegerea de Albert Camus. Traducerea: Catina Ralea. Regia: Felix Alexa. Scenografia: Diana Ruxandra Ion. Muzica: Ada Milea. Cu: Irina Movilă, Lamia Beligan, Mariana Mihuț, Mihai Călin. Data premierei: 12 noiembrie 2006.